

Özel sektöre verilen kömür yataklarının üzerinde bulunuyor Santral köyü yok ediyor

Mert TAŞÇILAR

ANKARA - Zengin kömür yatakları üzerinde bulunan Manisa'nın Soma İlçesine bağlı Deniz Köyü, bölgenin özel sektöre devredilmesinin ardından haritadan silinme olasılığıyla karşı karşıya. Köy muhtarı **Adil Yörük**, "Türkiye Kömür İşletmeleri'nin (TKİ) Deniz 2 projesi de ne yazık ki Deniz Köyü yerleşim yeri içerisinde bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar ve alınan duyurular sonucunda Deniz Köyü'nün kaldırılacağını planlandığını duyduk" dedi.

Deniz Köyü'nün üzerinde bulunduğu kömür madenlerinin rezervi 153 milyon ton, ekonomik değeri ise 1 milyar TL düzeyinde hesaplanıyor. Yataklar, bölgeye ikinci bir termik santral yapılması amacıyla Kolin Grubu'na satıldı.

Bölgeye ilişkin sözleşme, geçtiğimiz Ekim ayında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Taner Yıldız**, TKİ Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Başkanı **Mustafa Aktaş** ve Kolin İnşaat Yönetim Kurulu Başkanı **Naci Koloğlu**'nun katılımıyla yapılan törende imzalandı. Anlaşmaya göre bölgeye 450 megavat (MW) kapasiteli bir santral yapılacak.

Törende konuşan Bakan Yıldız, kömür yataklarının özelleştirmelerini devam edeceklerini dile getirdi. Kömürün enerjideki payını yüzde 30 seviyelerinde tutmak istediklerini belirten Yıldız, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının makul ölçülerle özel sektöre paylaşıldığını söyledi. Yıldız, "Bizler kömürümüzü yatağında özel sektöre veriyoruz ve diyoruz ki, 'Siz ciddi bir yatırımcıysanız 30 yılına bu kömür sizin. Yok eğer değil başka niyetle yapıyorsanız 6 ay sonra bizim'" diye konuştu.

Toplam 61 firmanın şartname aldığı Soma'daki Deniz 2 projesi ihalesinde 15 grup teklif sundu. Bu firmaların tekliflerinin birinden teşekkür mektubu çıktı. Park Grubu, Torunlar Grubu, Cengiz İnşaat, Limak gibi firmaların da ilgi gösterdiği ihalede Kolin Grubu'na bağlı Hidrogen Enerji, devlete kilovatsaat başına 4.69 kuruş vermeyi teklif ederek ihaledeki en iyi teklif sahibi oldu. En iyi ikinci teklif 4.023 kuruş ile Siyah Kalem'den gelirken, üçüncü sırada, 3.72 kuruşluk teklifiyle Semerkant firması yer aldı. İhaleyi kazanan Kolin İnşaat firmasının söz konusu kömür sahasında 450 MW'lık termik santral kurması şartı bulunurken sant-

ralin yıllık çalışma süresi 6 bin saat olarak belirlendi. Termik santralin yıllık 2.7 milyar kilovat saat elektrik enerjisi üretmesi planlandığı belirtildi. İhaledeki geçici teminat tutarı 3 milyon lira olarak belirlendi. Ayrıca ihale şartnamesine göre işi üstlenen firma, altı yıllık yatırım süresinin ardından yedinci yıldan itibaren rödovans bedeli ödemeye başlayacak.

Soma'da kurulacak santral projesini değerlendiren TKİ Genel Müdürü Aktaş, 450 MW gücündeki santralden yılda 2,9 milyar (kWh) enerji üretimi sağlanacağını açıkladı. Yatırımın istihdama da önemli katkı sağlayacağını belirten Aktaş, "Bu proje herkesin özlemi olan bir proje. Bir yıl sonra inşallah hep birlikte temel atma töreninde oluruz" ifadelerini kullandı.

Denişliler tedirgin

Ancak imza töreninin ardından projeye ilgili sıkıntılar da ortaya çıkmaya başladı. Yaklaşık 102 bin dönüm olarak planlanan Soma'daki ruhsat alanının, bölgede bulunan Deniz Köyü'nü de içine aldığı belirlendi. Köylüler, köyün kaderinin ne olacağını bilmediklerini söylerken, taşınıp taşınmayacakları konusunda yetkililerin açıklama yapmalarını istedikleri. Köy Muhtarı Adil Yörük, köyün taşınmasının keyfi olmadığını düşündüklerini belirtirken muhtemel bir taşınma işleminin sonucunda köylünün mağdur edilmemesini istedi. Kolin şirketinin ve TKİ'nin köylüyle ortaklaşa bir karar alması gerektiğinin altını çizen Yörük, şu de-ğerdirmeyi yaptı:

"Deniz Köyü'nün kaldırılacağını duyduk. Eğer kaldırılacak ise biz burada devletimizin büyüklüğünü ve hamiliğini görmek isteriz. Hiç kimsenin mağdur olmasını istemiyoruz. Köyümüzün Soma civarında bir yere nakledilmesini, çalışabilecek olan köylülerimize ve gençlerimize aş ve iş verilmesini, istihlak edilecek arazilerin ve evlerin değerinin belirlenmesinde komisyonlar kurularak hakkaniyetli davranılmasını istiyoruz. Biz keyfiyetten değil mecburiyetten köyümüzün kaldırılacağını düşünüyoruz. TKİ ve şirket yetkililerinin köylüler ile görüşüp durumun aydınlatılmasını, bilgi verilmesini, yapılacak işlerde ortak kararlar alınarak köylülerimizin mağdur olmamasını diliyoruz."

ENERJİ POLİTİK

Doç. Dr. Mitat ÇELİKPALA
Kadir Has Üniversitesi Öğretim Üyesi
Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Irak'ta sorun yine petrol

Irak Federal Hükümeti ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) arasında yaşanan gerginlik, her an bir iç savaşa dönüşme potansiyeli taşıyor. Irak Başbakanı **Maliki** ile IKBY lideri **Barzani** arasındaki soğukluk neticesinde Peşmergelerle merkezi yönetimin kontrolündeki ordunun karşı karşıya gelmesi korku yaratıyor. Anlaşmazlığın en temel nedeni kuşkusuz petrol. Uluslararası enerji şirketleriyle yapılan anlaşma ve imtiyazları kimin imzalayacağı, Irak'ın kuzeyinde yer alan yatakların nasıl ve kim tarafından işletileceği, üretilen petrolün hangi yolla taşınacağı ve daha önemlisi elde edilen gelirin nereye aktarılacağı ve nasıl paylaşılacağı konuları büyük bir tartışmaya yol açmış vaziyette. Bunun ana nedeni Irak Ulusal Petrol Yasası'nın hala Irak Parlamentosu'nda onay bekliyor olması. 2005'te yürürlüğe giren Irak Anayasası, petrol ve doğalgazın Iraklıların tümüne ait olduğunu belirtiyor. Bu durumu dikkate alan merkezi hükümet petrol ve doğalgaz konusunda kendisini tek yetkili olarak görürken, aynı Anayasa'nın takip eden maddesinin enerji kaynaklarının çıkartılması ve işletilmesini bölgesel yönetim ve valiliklerin tasarrufuna bırakması büyük bir çatışmaya neden oluyor. Anayasa'daki bu çelişkiyi çözmesi beklenen petrol yasasının üzerinde uzlaşılması sorunun büyümesine neden olmuş durumda. Taraflar arasında yürütülen müzakereler 2007'de çöktü. Bölgesel yönetim, Bağdat'a muhalif bir biçimde kendi yolunu çizmeye koyuldu. Son dönemde artan Maliki-Barzani gerginliği bunun bir sonucu.

IKBY kendi petrol ve doğalgazını çıkartıyor. Merkezi hükümetin, bölgesel yönetimin yüzde 17'lik bütçe payından yaptığı kesintiyi gidermenin ötesine geçerek, Bağdat'tan bağımsız bir biçimde kendi gelirlerini yaratmak istiyor. Merkezi yönetim ise bunu Irak'ın toprak bütünlüğüyle egemenliğinin sonu ve bağımsız bir Kürt devletinin başlangıcı olarak görüyor. IKBY'nin 2002'den bu yana ilk önce küçük ve orta ölçekli enerji şirketleriyle anlaşmalar imzalayarak başladığı süreç Ekim 2011'de Exxon Mobil ve Temmuz 2012'de Chevron'la imzalandığı anlaşmalarla bir üst boyuta taşınmış durumda. Total, Statoil ve Gazprom'un da sırada olduğu belirtiliyor.

Meselenin içine Türkiye'yi çeken

boyutu, bölgedeki Türk şirketlerinin pastadan pay kapma yarışına girmelerinin ötesinde IKBY'nin üretilen petrolü federal hükümetten bağımsız bir biçimde Türkiye üzerinden satmak istemesi. Burada öne çıkan hat Kerkük-Ceyhan petrol boru hattı. Hâlihazırda var olan hat üzerinden günlük yaklaşık 400 bin varil petrol Türkiye üzerinden Akdeniz'e akıyor. IKBY ayrıca Türkiye üzerinden günde 200'e yakın tanker vasıtasıyla petrol taşıyor. Bu petrol Mersin'deki rafinerilerde işlenerek Kuzey Irak'a geri gidiyor ve Bağdat'ın uygulamaya çalıştığı benzin ambargosunun kırılmasına imkân tanıyor. Daha da önemlisi Türkiye ile IKBY arasında imzalanan anlaşma 1 milyon varil kapasiteli yeni bir hattın inşasını öngörüyor. Merkezi yönetim ise petrolün güneye akması ve buradan satılması, gelirlerin de ilk önce hazineye girmesi konusunda ısrarcı. Barzani petrolün güneye akışını Nisan 2012'de durdurmuştu. Merkezi yönetim de yol açılan mali kaybı karşılamak üzere IKBY'nin bütçe payında kesintiye gitmişti. IKBY'nin karşı adımı ise Türkiye ve İran seçeneklerini kullanmak olmuştu. Eski düzene ABD baskısıyla Eylül'de dönülse de son dönemde artan gerginlik sorunun çözülmediğine işaret ediyor.

Türkiye ise Maliki'nin İran'la olan yakın ilişkisi, Suriye'ye verilen destek ile artan PKK terörünü dikkate alarak Bağdat'la ilişkiler gerildikçe Barzani'ye yakınlaşıyor. İhtiyaç duyulan petrolün uygun fiyatla ve farklı kaynaklardan elde edilmesi ihtimali çekici geliyor. Bu durum Bağdat ve Şam'ın baskılanmasına da hizmet ediyor ve İran karşısında bir avantaj sağlıyor gibi görünüyor. IKBY ile işbirliğinin Türkiye'ye PKK karşısında IKBY'yi yanına alarak daha etkin bir mücadele imkânı tanıdığına da inanılıyor olabilir. Ama söz konusu olan Orta Doğu ve buradaki dengeler bazen birkaç saat içinde bile hızla değişebiliyor. Vaşington henüz Kürtlere yeşil ışık yakmamış durumda ve Maliki'ye desteği de devam ediyor. Meseleye petrolü ve dolayısıyla uluslararası şirketleri de eklediğimizde kontrol ve etkinlik beklendiği kadar kolay olamayabilir. Türkiye'nin son dönemdeki bölgesel performansı dikkate alındığında enerji, güvenlik ve dış politika üçgeninde tehlikeli ve hassas bir dönemden geçiyoruz.

